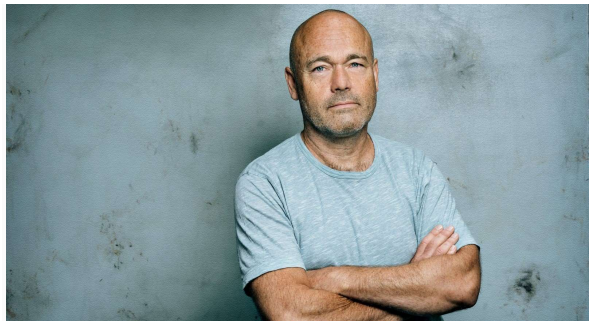

Jeg er hvad jeg husker – Peter Øvig og kunsten at researche sine egne minder

Peter Øvig Knudsen, foto: Simon Klein

Knudsen

Isabella Mieke-Renard 24.09.2021

BØGER // ANMELDELSE – De fleste får fortsat associationer til filmen *Gøgereden*, der ifølge eksperter lige siden – og til stadighed den dag i dag – har givet det værst tænkelige ry om behandlingsmetoden ECT. For Peter Øvig var behandlingen imidlertid ”et mirakel”, og det giver en helt anden fortælling i hans dokumentariske beretning, *Jeg er, hvad jeg husker*. Om end med forbehold. Isabella Mieke-Renard har læst med – også af personlige grunde.

Er vi *kun* det, vi husker? Er vores identitet bygget på objektive erindringer eller digter vi? Er det en fordel ikke selv at kunne huske det, vi har glemt? Er den selektive hukommelse i virkeligheden hjælp-til-selvhelp?

Forfatteren, dokumentaristen, samfundsdebattøren og værdikrigreren Peter Øvig giver ikke selv alle svarene i sin nye bog med titlen *Jeg er hvad jeg husker*, men han motiv-forsker og udforsker disse komplekse eksistentielle spørgsmål på en helt anden måde end i sine tidligere bøger.

På siderne i *Jeg er hvad jeg husker* formidler han tvivlen og sin søgen efter facts

Sandsynligvis fordi en *hardcore* nøgtern research ikke ligger lige til højrebænet for journalisten, når han denne gang er blevet sin egen ”konsekvens-ekspert” efter en svær psykotisk depression med ophold på et lukket psykiatrisk afsnit og

elektrochokbehandlinger, der – måske – og måske ikke – har givet ham en dårligere hukommelse.

Jeg er hvad jeg husker er også tvivl og søgen

På siderne i *Jeg er hvad jeg husker* formidler han tvivlen og sin søgen efter facts. Øvig har i den grad noget på spil. Han nægter at havne i samme offerrolle som sin afdøde depressive mor og vil have lov til at hylde den nutidige psykiatriske hjælp og sin helbredelse som intet mindre end: “mirakuløs”.

Jeg er hvad jeg husker, coverfoto

Sammenlignet med den forrige bestseller, *Min mor er besat*, er *Jeg er hvad jeg husker* i min opfattelse mere gribende og selvkritisk samtidig med, at den *dokumentariske metode*, vi læsere af Øvig, før har klappet begejstret af, helt klart nuancerer den “ny-omvendte” forfatters syn på sit stof. Han når omkring det personlige og det videnskabelige og det moralske i sit emne.

Ingen, som i ingen, har lyst til at sige ja til *Electro Convulsive Treatment*, bedre kendt som ECT. Selve “C-bogstavet” handler ikke bogstaveligt talt om ordet “chok”, men det gør det dog ikke mindre skræmmende, at det på dansk oversættes til “elektrisk udløst krampeanfald”.

Frygten for zombificering

De fleste får fortsat associationer til filmen “Gøgereden” (1975), der ifølge eksperter lige siden – og til stadighed den dag i dag – har givet det værst tænkelige ry om behandlingsmetoden; “At få svitset sin hjerne”, for dernæst at ende med “det hvide snit”, som Jack Nicholsons karakters skæbne i filmen, der i øvrigt modtog 5 Oscar-statuetter.

Jeg er overbevist om, at lægerne, mens jeg er spærret inde, vil bruge både medicin og elektrochok til at slå mig ihjel, om ikke andet så åndeligt

Men netop ECT er, hvad Rigshospitalet for tre år siden så som det eneste lindrende og livreddende forslag til den svært psykotiske Peter Øvig. Han dirrer af angst, mens hele seks personer står klar i det smalle kælderrum med narkose, elektroder og en bideskinne:

“Jeg er overbevist om, at lægerne, mens jeg er spærret inde, vil bruge både medicin og elektrochok til at slå mig ihjel, om ikke andet så åndeligt.” Han vil ikke miste sin erindring, sin indlæringsevne, sin koncentration. Han vil ikke “zombieficeres”.

De 7 behandlinger viser sig imidlertid at hjælpe, ifølge Øvig “som et mirakel”. Hans suicidale og voldsomt paranoide tanker fordufter forbløffende hurtigt. En virkning, psykofarmaka ikke har haft på ham indtil da. WHO skønner, at cirka 100 millioner mennesker lider af tilbagevendende depressioner. Øvig har selv haft depressioner før denne.

I Danmark modtager omkring 1800 patienter årligt ECT, nogle jævnlige, andre i en afgrænset periode på typisk 3-5 uger. I bogen står der, at cirka 80 procent får det bedre. *Men...* og her har vi fat i bogens hovedtema: hvad så med de 10 procent, hvor der ingen effekt er? Og hvad med de 10 procent, der oplever, at den eneste effekt blev en “udslettet hukommelse og af den grund “et handicappet liv efterfølgende”?

Det store tabu

I *Jeg er hvad jeg husker* er udgangspunktet – motivet – at aftabusere elektrochok efter forfatterens dybt personlige, nærmest befriende oplevelse. At nedbryde et tabu og en stigmatisering (der opleves i reaktionerne fra fremmede, som nærmest får deres “eget chok og harmes”, når tidligere patienter “modvilligt indrømmer”, at de tog imod dette omdiskuterede tilbud).

Han kender mange mennesker – også kolleger – der privat og diskret har fortalt ham om deres oplevelser med ECT uden at ville stå frem og i frygt for andre menneskers fordomme

Det er en svær balance, faktisk en ret umulig opgave. Kan man hylde noget, der i årtier er blevet kritiseret og dramatiseret? Noget 10-15 patienter ud af hver 100 efterfølgende mener, har smadret deres tilværelse? Skal man lytte til begge lejre i denne kløft, og kan den divergerende oplevelse måles og forklares med videnskab?

Det er mig nødvendigt – og modvilligt, ja faktisk tabubelagt, at dele min egen erfaring her. For også jeg er konsekvens-ekspert.

Udsagnet burde være udramatisk. Men både i radio- og tv-udsendelser for nylig har temaet fået Øvig til at gentage, at han kender mange mennesker – også kolleger – der privat og diskret har fortalt ham om deres oplevelser med ECT uden at ville stå frem og i frygt for andre menneskers fordomme.

At forsvare og forklare

I frygt for konstant – eller for evigt? – at skulle forsvare og forklare, i hvor høj grad depressionerne lammede deres tilværelse, når de var i udbrud.

Så sent som i lørdags mødte jeg en gammel nær ven. Sent i livet er han plaget voldsomt af mørke tanker, men han var stolt af, under sin indlæggelse på et privat-psykiatrisk hospital i Nordsjælland, at have nægtet hjælp, både i form af medicin og lægernes forslag om ECT.

[Det altafgørende for mit ja tak, var min storebrors SMS dengang, der lød noget i retning af: Jeg bliver kun stolt af min modige lillesøster](#)

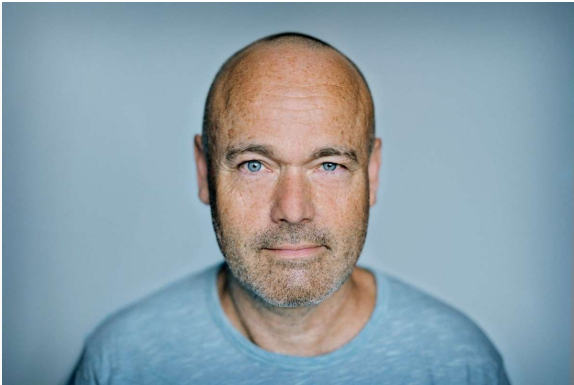
Det var han især fordi, fortalte han, at der stod ordet “sindssygehospital” på et skilt udenfor. Det stred decideret imod hans selvopfattelse trods stor smerte. Da han for sin bekymrede kones skyld prøvede (den gængse) medicin, følte han sig dopet og forvirret.

Jeg tvivler på, at det skilt var der. En mærkelig reference at reklamere med på et sted, hvor det koster over 30.000 kroner at opholde sig frivilligt i 2021.

En, der har lidt af depressioner

Selv er jeg – som Øvig pointerer – ikke depressiv. Jeg er en, der har lidt under depressioner og måske det vil ske igen. Jeg lever selvfølgelig, som han, med en iboende angst for tilbagefald. Jeg provokeres lidt af hans gentagne udråb om at “være helbredt”. Samtidig føler jeg et akavet behov for at distancere mig; jeg har aldrig været tvangsindlagt og aldrig oplevet en lukket afdeling.

Det er en usolidarisk pointe, tænker jeg her. Og det understreger jo tabuerne.

Ikke depressiv, men “en, der har lidt af depression” er det udtryk Peter Øvig bruger om sig selv (og andre) i “jeg er hvad jeg husker” – og deri udtrykkes måske også det tabu, der ligger i at have været en del af det psykiatriske system og eventuelt have sagt ja til ECT. Foto: Simon Klein Knudsen.

Jeg accepterede modvilligt og frygtsomt også ECT for 13 år siden. Man behøver ikke at være svært psykotisk. Det benyttes også som “et-spark-i-røven” til at få ny hjælpsom medicin i omdrejning. Det anede jeg ikke. Jeg var i tvivl både om “tricket” og mit omdømme efterfølgende som “stabil” person i venners og arbejdsgiveres øjne. De har jo også set *Gøgereden*.

En kærlig erfaren sygeplejerske (ikke den kroatisk psykiater) fik mig overbevist, fordi hun pointerede, at jeg ville kunne udskrives og komme hjem langt hurtigere. “Listen to me”, hviskede hun. Det gjorde jeg.

Men det altafgørende for mit ja tak, var min storebrors SMS dengang, der lød noget i retning af: “Jeg bliver kun stolt af min modige lillesøster”.

Et farvel til minder om sit bryllup, sit barns fødsel og nu nødvendigheden af en hukommelses-væg i stuen for at mindes og overhovedet selv tro på, hvem hun var før

Jeg fik to behandlinger mere end Øvig. Det virkede. Den første uge var jeg “blurred” og forvirret og dødtræt, men jeg kunne huske og genkende alle. Også praktiske detaljer som mine pinkoder, mobilnummer og adresse. Tabet af virkelighedssans og hukommelse udeblev.

Mirakel eller mareridt

Jeg blev udskrevet ugen efter sidste oplevelse på briksen. Jeg har stadig ingen fornemmelse af mén. Min mistro og opgivelse efter et “ophold i helvede”, som Øvig kalder sin sygdomsoplevelse, blev afsluttet. Jeg ved bare ikke hvorfor. Det gør de psykiatriske læger heller ikke helt.

Af samme grund bliver jeg meget påvirket, når den anden hovedperson i bogen, Pernille Frandsen, i flere kapitler fortæller om sine egne frygtelige mén efter ECT.

Hun bliver oprigtigt stødt af Øvigs forrige bog og hans utallige foredrag om “miraklet”, og betegner selv sine erfaringer som “mareridtet”. Et farvel til minder om sit bryllup, sit barns fødsel og nu nødvendigheden af en “hukommelses-væg” i stuen for at mindes og overhovedet selv tro på, hvem hun var *før*.

Og hun er langt fra alene. I flere lukkede Facebook-grupper udveksler modstandere vrede over, at disse bivirkninger ikke anerkendes. At selve elektrochokket kan give kognitive begrænsninger, er stadig ikke anerkendt. Det kan for så vidt skyldes Hippocampus i hjernen, hvor et overraskende tab af celler kan måles hos patienter med tidligere opslidende depressioner.

En dokumentarisk rejse

I denne journalistiske research kan intet konkluderes, men ej heller udelukkes. Netop det faktum overbeviser Peter Øvig om, at han må droppe sin ensidige begejstring og dokumentarisk opsøge svar hos fagfolk i *Jeg er hvad jeg husker*.

Han spørger til videnskaben, til de lavpraktiske konsekvenser, til det ret udeblivende spirituelle element, men mest af alt til, *hvorfor* psykiatrien ved så lidt 50 år efter, at disse behandlinger blev anerkendt som helbredende og effektive.

[Er der en grundlæggende løgn i enhver identitet?](#)

Vi læsere får gennem researchede kapitler om 1930'ernes *teorier* om ECT, om forbindelsen til grusomme selvmord begået af bl.a. Hemingway og Sylvia Plath, om CIA's umenneskelige forsøg med metoden i sin tid som mulig hjernevask.

Det, vi vælger at huske

Den gennemgående tråd i *Jeg er hvad jeg husker* er dog Øvigs personlige og øgede opmærksomhed på, hvad hukommelse betyder for os. Især skismaet mellem, hvad vi vælger at huske i modsætning til, hvad vi reelt kan huske, når vi har et instinktivt behov for at definere os selv.

Ifølge hans egne erfaringer med kilderne i bøger som *Efter drabet*, *Hippie*, *BZ* og *Blekingegade- banden* er der en forvirrende divergens mellem de indhentede vidnesbyrd om, hvad der i detaljer skete ved de fælles begivenheder.

Kan mennesker have helt grundlæggende og modsatrettede erindringer på grund af et nødvendigt personligt behov for en positiv karakteristik? Er der en grundlæggende løgn i enhver identitet?

Franske **Annie Ernaux** (som jeg er kæmpe fan af) kaldes “autofiktionens dronning”. Hun spørger os i sin roman *Årene* om følgende: “Hvad er uforglemmeligt? Hvad er oprigtige minder, og hvilke af dem giver os identitet”?

Den slags undersøgelser er interessante ud over banaliteten i den åbne spørgeform. Tør skribenten *selv* melde ind, og kan det bibringe os andre noget?

Ikke et offer

Peter Øvig er igennem hele *Jeg er hvad jeg husker* bekymret for sin dårlige hukommelse. I lægelige tests viser han ingen tegn på kognitive begrænsninger. Måske har han altid været distraet og en dårlig husker. Han skriver selv her, at han “bedre kan lide sit nye jeg” efter, at hans gamle “jeg” har været totalt kollapsed.

Hans mest voldsomme bivirkninger er umiddelbart grådlibilitet og stor taknemmelighed

En transformation – måske – til en mindre polemisk debattør. men med et forstærket spørgsmålstejn foran enhver sund journalistisk undren, der starter med et *hvorfor*.

I allersidste kapitel af *Jeg er hvad jeg husker* når Peter Øvig frem til, at han modsat sin depressive mor “har valgt at tage ansvar og handle”. Han har fravalgt offerrollen, han er helbredt og et “meget stærkt menneske, der også er meget sårbar.”

Det vil jeg overlade til hans nærmeste og ham selv at reflektere videre over. Som læser er jeg mest optaget af en på én gang stærk og sårbar bog – med et nyt overbevisende engagement. Hans mest voldsomme bivirkninger er umiddelbart grådlibilitet og stor taknemmelighed.

Det sidste giver god mening. Og forklarer smukt bivirkning nummer et.

***Jeg er hvad jeg husker*, af Peter Øvig Knudsen, Gyldendal**

Er udkommet

depressionjeg er hvad jeg huskerPeter Øvig Knudsenpsykiatri

Isabella Mieke-Renard

Isabella Mische-Renard er journalist og forfatter. Hun er tidligere studievært på Kanal 2, TV2, DR1 og DR2. Hun bor i kollektiv i Halsnæs og trives udenfor rampelyset. Tæt på hav og fjord og Danmarks største sø.